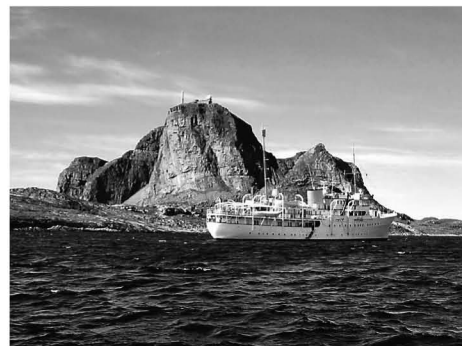

Da intervjuet egentlig var over, hadde Dronningen knapt begynt.
Hun la kart utover gulvet i Slottet, pekte og spurte:

**Har du vært her? Ikke?
Men her da? Ikke?
Men her da?**

Foto: H.M. DRONNING SONJA og ROLF M. AAGAARD

Tekst: KJETIL S. ØSTLI

ET FOREDRAG: For hvert bilde som ble vist frem, ble A-magasinetts journalist avslørt som svak i norsk geografi. Til slutt vurderte han å lyve.

«Tankene blir igjen i dalen mens jeg er på v

FOTOENTUSIAST

Dronning Sonja har i 40 år fartet rundt i norsk natur. Nylig holdt hun fotoforedrag om opplevelsene.

MAN SKULLE TRO at en dronning har alt hun trenger der i slottet sitt. Men det har hun jo ikke. Vil hun røre på seg, møter hun dører. Går hun utenfor, ser hun biler, lyskryss og folk. Og det er noe der ute, i myrene, bakom skogene og i fjellene som konstant drar i henne: kom, kom, kom.

Hvor starter vi? Starter vi tidlig i 1970-årene, da sekretæren til dronning Sonja fikk lokket sin urbane sjef med til Aurlandsdalen, og Dronningen, etter kun noen skritt, kjenner en rytme, lukter, et nytt blikk, ja, en helt ny følelse av glede, og så et spørsmål: «Hvorfor har jeg ikke gjort dette før?»

Starter vi da dronning Sonja forrige mandag rekker frem hånden og ønsker oss velkommen på Slottet, der hun uten et sekunds nøling begynner å berette, på inn- og utpust, tusen stedsnavn fra turer hun vil anbefale?

Eller da hun tidligere samme dag holdt foredraget *Fjellsets klangbunn* for hele hoffet?

Ja, vi starter i foredraget (det samme hun dagen etter holdt i Oslo, for Turistforeningen), vi går inn i øyeblikket der dronning Sonja ser ut over forsamlingen og sier:

– Hva er det som driver oss til å gå langt? Spenningen ved å nå et mål? Gleden ved å holde ut? Følelsen av å stå på en topp og se ut over horisonten? Eller å lukte og føle naturen på kroppen, kjenne at sansene skjerpes?

Noen minutter senere viser Dronningen bilder fra en skitur over Hardangervidda som ender i stupet ned til Osa-setrene i dalbunnen. Hun stopper et øyeblikk og sier alvorlig:

– Den fjellsiden var, som dere ser, ganske utfordrende. Det er ingen spøk å gå ned der. Jeg har jo nådd en viss alder etter hvert og må være realistisk: Makter jeg mer av dette?

På neste bilde ser man Dronningen smile mens hun kjøler ned en brukket finger i et glass vann.

– Hva føler man etter å ha kommet frem til en hytte? Man er sliten, og man føler lykke. Man er lykkelig, sier hun.

Simadalen og Kjeåsen. I flere år har H.M. dronning Sonja reist rundt i verden og holdt foredrag om hvorfor turister bør komme til Norge. I Canada, Brasil, Singapore, New York, Washington, Dublin og Berlin har hun, i regi av Innovasjon Norge, fortalt og vist bilder fra snart 40 år med turer i våre fjell og skoger. Forrige uke foredro hun for første gang om temaet i Norge, og det er dette A-magasinet er invitert til å snakke om.

MOT STUPET: Valget sto mellom å gå ned stupet mot Osafjorden, og da trække gjennom, eller å kjøre på ski ned. Dronningen valgte det siste.

ei oppover. Det letter. Og det føles jo sunt.»

Dronningen hilser og setter seg raskt ned ved Mac-en sin. Når hun ser opp, ser hun inn i et lerret på veggen. KLIKK, og et turbilde som Dronningen har tatt, vises.

– Har du vært her? I Simadalen? spør Dronningen.

Allerede her kjenner jeg en uro. Jeg har fortalt Dronningen at jeg er svært turinteressert. «Svært turinteressert» føles nå som å spille høyt på en bløff i poker.

– Nei, jeg tror ikke det.

– Har du ikke det? Det bør du. Men du vet hvor det er?

– Nei.

– Ikke? Simadalen ligger ved Simafjorden, en gren av Hardangerfjorden. Og da har du vel heller ikke vært på Kjeåsen?

– Nei, dessverre.

– Da har du noe å se frem til. Turen opp er ikke lang, men det er stupbratt der og man må holde fast i tau og passere sleipe sva. Men

når man kommer opp! Den utsikten er verdt strevet. Noen ganger er det så fint at jeg lurar: Evner jeg å holde fast ved dette øyeblikket?

– Hvordan velger Dronningen ut turene?

– Jeg får tips fra lokalkjente og fra turvenner. Turene er en fantastisk måte å lære landet å kjenne og å møte lokalbefolkningen på. Jeg husker en tur på Skrenakken. Da vi kom opp, møtte jeg på stien en dame i gummi-støvler. «Deg har vi ventet på. En dag måtte jo dronninga komme.» sa hun. «Å, har du det?» sa jeg. «Ja, bli med inn og få kaffe» sa hun. Da var det bare å bli med inn på kaffe. Det er jo helt utrolig. Tenk å kunne møte mennesker på en slik uformell måte.

– Å gå tar jo tid, da. Hva er det med denne langsomheten?

– Det at kroppen beveger seg sakte. Så sakte at du får tid til å observere det som er rundt deg, så sakte at man får tid til å bruke alle sansene. Jeg ser bedre når jeg går. Og jeg

tenker bedre. Når jeg går og tumler med noe i hjernen, så merker jeg alltid at disse tankene blir igjen i dalen mens jeg er på vei oppover. Det letter. Og det føles jo sunt. Det er helse i hvert steg. Men det skal sies at når jeg virkelig går og grubler, kan jeg glemme hvor jeg setter føttene. Husker du det bildet der jeg hadde brukket fingeren? Det skjedde ikke i den stupbratte bakken, men etterpå, mens jeg gikk og grublet på noe på en flat vei og stupte i en stein og ødela denne fingeren.

– Her, sier Dronningen og holder opp en finger bøyd som en fiskekrok.

KLIKK!

– Dette er Blomberg. Der har du vært?

– Nei.

– Ikke? Blomberg er et av mine hjertesteder. En fraflyttet, men godt bevart fjellgård over Geirangerfjorden. Med utsikt mot fjorden og de Syv søstre og Knivsflå og

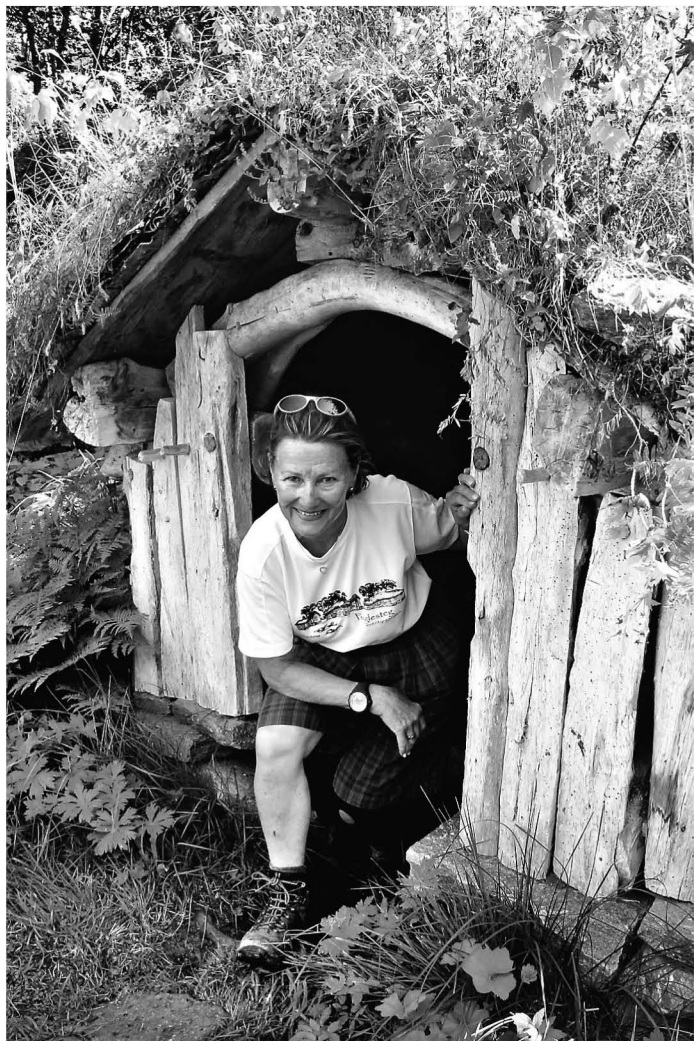

FOTO: PRIVAT

SKAGEFLÅ: Dronningen har selv en kopi av dette brønnsuset.

BLOMBERG: Et av dronning Sonjas favorittsteder i Norge. Utsikt mot Geiranger

«Jeg har nok sinket mange turer med mine over

➔ Skageflå, der min mann og jeg feiret sølvbryllup i 1993. Du kjenner til Skageflå?

– Nei, jeg vet ikke helt hvor det er.

– Men det må du da få vite. Kart, vi må ha kart! Norge er et uendelig skattkammer, sier Dronningen idet hun forsvinner ut på et bakrom. Noen lyder høres, og et minutt senere bretter hun ut et stort kart på bordet. Sekunder senere er hun oppslukt. Hun peker i øst mot turer hun har gått, så i vest, peker mot nord, så mot sør, hun drar en markeringstusj over rutene, forteller lengden, hva hun så, og hun smiler mens hun snakker.

– Har du gått over Briksdalsbreen? Ikke? Da har du enda mer til gode. Det er en drøy tur, man må bruke øks og stegjern, men det er en aldeles nydelig tur. Det ergrer meg litt

at jeg ikke begynte med øks og stegjern tidligere.

– Har Dronningen gått på Jostedalssletta?

– Ja, den krysset jeg på langs om natten. En fantastisk tur. Natt og da møttes. I øst sto solen opp, i vest sto månen fast på himmelen. Hele himmelhvelvingen over deg virket som en uendelighet. Jeg må få nevne lyset. Det er noe med lyset i Norge. Nordlyset. Det blå lyset på Svalbard. Midnattssolen. Jeg husker i 1997, da min mann og jeg feiret 60-årsdagen på Arctic Cruise. Ved Eggum i Lofoten inviterte jeg våre gjester med på en gåtur om natten. «Er du gal? Da er det jo helt mørkt!» sa Kongen. Han glemte midnattssolen.

Dronningen forsvinner igjen. Noe senere kommer hun tilbake med et kart på størrelse

med et lite rom, så stort at hun må brette det utover gulvet. Hun setter seg på huk over det, og glir inn i kartet, først sier hun ikke noe, så begynner hun å peke, sier ord som *Ytste Skotet*, *Meåkneset*, *Tafford*, *Reindalsseter*, *Herdalsseter* og *Holegga*, og *Den etappen varte 12 timer*, hun viser nye ruter, hemmelige perler og stygge stup, forteller om høydeskrekk, om en tur der hun så sterkt fryktet å krysse en egg, at hun natten i forveien hadde mareritt om at hun måtte gå den baklengs.

KLIKK!

Lomsdalen.

– Har du vært her?

– Nei, men jeg kjenner navnet.

– Nettopp. Et tips: Gå der om høsten, og du vil få en botanisk opplevelse. Grønnfargene er

fjorden, fosser og fjellgårdene Knivsfå og Skageflå.

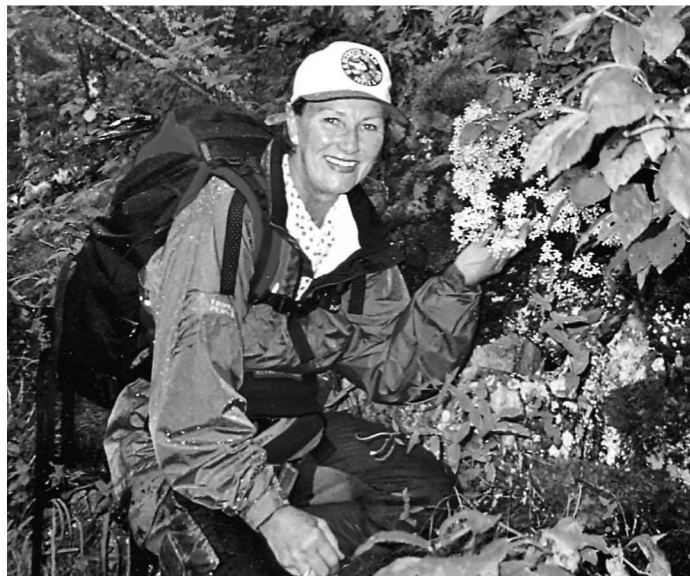

FOTO: PRIVAT

LOMSDALEN: Et av få steder hvor du kan se Fjelldronningen, som i 1935 ble kåret til Norges nasjonalblomst på en botanisk kongress i Amsterdam.

tusen bilder av geitrams»

så intense. Området heter Strompdalen naturreservat. Fjelldronningen vokser nesten bare her. De henger ned de fuktige bergveggene, sier hun.

– Dronningen fotograferer selv på turene.

Hvilke motiver appellerer mest?

– Hva tror du?

– Eeh. Natur?

– Riktig.

– Men hva i naturen liker Dronningen å ta bilder av?

– Vann opptar meg, det renner og spruter og sildrer, det treffer noe pulserende i oss mennesker. Og utsyn nyter jeg. Jeg er ikke så begeistret for å gå turer i dalbunner med høye fjell rundt meg, for jeg har alltid et ønske om å komme opp og se ut. Og blomster liker jeg. Jeg har nok sinket mange turer med

mine over tusen bilder av geitrams.

– Naturbilder blir lett kritisert for å være klisjeer? Forsøker Dronningen å unngå klisjeene?

– Nei. Det tenker jeg ikke på. Jeg fotograferer det jeg har lyst til å fotografere.

Men det minner meg om en gang jeg var i Nasjonalgalleriet, jeg så maleriet «Fra Stalheim» av J.C. Dahl, som jeg aldeles ikke likte. Han hadde malt regnbuen og det hele, og på meg følte det som en klisje. Men da jeg begynte å gå i naturen, så jeg denne regnbuen. Den finnes jo! Da ser man plutselig litt annerledes på klisjeene.

– Dronningen fikk kritikk forrige gang hun viste bilder. Hvordan reagerte Dronningen?

– Hva skal jeg si? Jeg har aldri gitt meg

«Jeg liker å komme frem. Men den gleden ville jo ikke oppstått om jeg ikke hadde gått dit»

RAFTSUNDET: Hovedleia mellom Lofoten og Vesterålen, to områder som dronning Sonja er lommekjent i.

TRÆNA, NORDLAND: Træna er en øykommune, og de fleste bor på Husøya. – Hele kystlinjen er en drøm, sier dronning Sonja.

➔ ut for å være profesjonell fotograf, jeg er en amatør. Og jeg ser på det som en oppgave å vise frem noe av det fine i landet vårt.

KLIKK!

Raftsundet, på vei inn Trollfjorden.
– Ser du de taggete tindene bak der? Oppå der går en utrolig tur. Den er krevende, men vakker. Har du gått i det området?

– Nei, men jeg har en mor fra Henningsvær i Lofoten. Har gått en del der, sier jeg, i et forsøk på å komme på banen med noe.

– Ja, se det! Da har du sikkert gått opp på Hermandalstind over Munkebu til Sørvågen ytterst i Lofoten?

– Nei.

KLIKK!

Helgelandskysten.

– Der har jeg vært. Noe av det fineste jeg har sett i Norge.

– Ja, hele den kystlinjen er jo en drøm. Har du vært på Træna? Sanna? Husøy?

– Nei. Er det egentlig steder Dronningen ikke har gått i?

– Ja. Heldigvis. Jeg har ennå ikke utforsket ytre farvann mellom Trondheim og Ålesund. Og jeg må tilbake til Troms. Der har jeg mye igjen.

KLIKK!

– Norge konkurrerer med andre naturskjønne land om turister. Hva er Norges fortrinn?

– Ren «chilled» luft, ja, hver gang jeg ankommer Gardermoen, suger jeg inn luften. Norge har fire årstider. Fri ferdsel. Variasjon. Kontraster. Skog og vidder. Snebreer. Bebodd øyrike. Fjorder. Få mennesker. Ikke lang, men interessant kulturhistorie. Og Turistforeningens merkede løypenett.

– Nesten overalt i landet kan du finne trygghet i en rød T.

– Det er gøy at vi nordmenn er så opptatt av å være alene i naturen?

– Ja, jeg husker jeg møtte et sveitsisk ektepar ved Lodalskåpa. «Hvor er alle menneskene?» spurte de. Da må man forklare at det er dette som er det spesielle: Det er ikke folk her.

Man blir jo litt asosial der ute. En venninne

av meg pleier å rope opp hver gang vi ser et hode i horisonten.

– I foredraget snakket Dronningen om gleden ved å gå. Hva er best, å komme frem eller være på vei?

– Men er du gal? Det er klart jeg liker å komme frem. Men den gleden ville jo ikke oppstått om jeg ikke hadde gått dit.

KLIKK!

– Dette bildet er fra den 269 meter høye Mollisfossen i Reisadalen i Troms. Hele veien inn var en opplevelse, jeg liker å gå i områder som ikke er så utforsket. Jeg setter stor pris på det.

– Jeg føler meg lite bereist når jeg hører om alle disse turene.

– Jamen, du har mange fantastiske turer foran deg. Norge er et skattkammer!

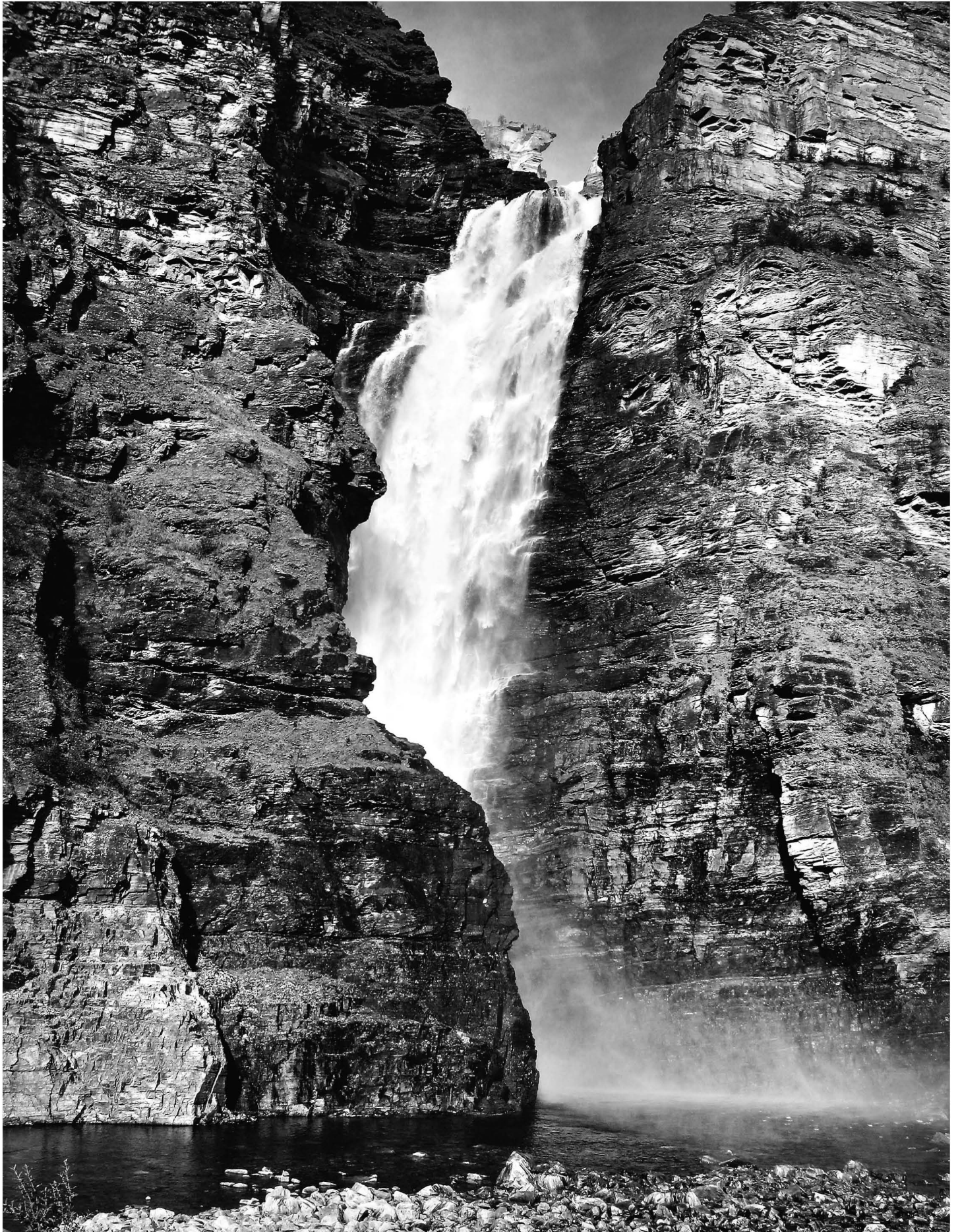
– Ja. Jeg er jo så ung.

– Du ja, du kan gå i 60 år til.

– 80! Sier jeg.

– Vi skal gå til vi stuper! Sier Dronningen, og vinker.

kjetil.ostli@aftenposten.no

MOLLIFOSSEN: – Jeg liker å utforske mindre kjente områder, og turen i Reisa nasjonalpark var fantastisk.